

Vergaderjaar 2023–2024

36 410 IV

Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2024

Nr. 45

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 februari 2024

Sinds begin 2021 wordt door de Caribische Landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten in nauwe samenwerking met de Tijdelijke Werkorganisatie van mijn ministerie gewerkt aan de implementatie van hervormingen zoals vastgelegd in de Landspakketten. De periodieke Uitvoeringsrapportages Landspakketten verstrekken informatie over de voortgang van deze hervormingen. De meest recente Uitvoeringsrapportages zien op het vierde kwartaal van 2023, deze treft u als bijlage bij deze brief aan.

Zoals gebruikelijk beschrijven deze uitvoeringsrapportages op gedetailleerde wijze de voortgang op activiteitsniveau over een afgebakende periode van drie maanden. Omdat deze rapportages betrekking hebben op bepaalde tijdvakken, bieden zij elk apart nog geen volledig overzicht van de behaalde resultaten tot nu toe. In verband met de recente installatie van de nieuwe Tweede Kamer en de toezegging aan Eerste Kamerlid Rosenmöller van april 2023 om de Kamer op de hoogte te houden over de hervormingen¹, geef ik in deze brief een nadere toelichting op de Landspakketten, de behaalde resultaten tot nu toe, en de uitdagingen die bij de implementatie komen kijken.²

Achtergrond Landspakketten

Eind 2020 heeft Nederland met Aruba, Curaçao en Sint Maarten een overeenkomst gesloten over noodzakelijke structurele hervormingen. Deze hervormingen zijn op hoofdlijnen beschreven in bilaterale Landspakketten, waarin enerzijds structurele hervormingen centraal staan en

¹ Commissiedebat Mondeling overleg commissie Koninkrijksrelaties (KOREL) met de Staatssecretaris van BZK d.d. 4 april 2023 (Kamerstukken I 2022/23, 36 200 IV, nr. R).

² De mijlpalen die in deze brief worden beschreven vormen geen uitputtende lijst van resultaten die in de afgelopen drie jaar zijn bereikt. Voor een volledig overzicht verwijst ik naar de periodieke uitvoeringsrapportages.

anderzijds concrete maatregelen zijn opgenomen die de benodigde hervormingen ondersteunen. Deze hervormingen en maatregelen hebben tot doel de lokale economieën weerbaar en veerkrachtig te maken, de overheidsfinanciën weer gezond te maken, de sociale zekerheid, de zorg en het onderwijs te verbeteren en de rechtsstaat te versterken.

Het eigenaarschap van de uitvoering van de Landspakketten ligt bij de overheden van de Caribische Landen zelf. Sinds ondertekening van de Landspakketten ondersteunt de Tijdelijke Werkorganisatie (TWO) namens Nederland de Caribische Landen bij de uitvoering van de hervormingen en monitort de voortgang. Ondersteuning vindt plaats middels het beschikbaar stellen van deskundigheid, uitvoeringscapaciteit en financiering. De samenwerking tussen Nederland en de Caribische Landen en de gezamenlijke werkwijze is in april 2023 geformaliseerd in de Onderlinge Regeling Samenwerking bij Hervormingen.³ Eigenaarschap, gelijkwaardigheid en gemeenschappelijkheid vormen de leidende beginselen bij de samenwerking.

In de eerste jaren na ondertekening van de Landspakketten heeft de focus vooral gelegen op het gedegen analyseren van de situatie, teneinde een eenduidig beeld te vormen over de problematiek. Op basis van onderzoeken en doorlichtingen zijn vervolgens passende hervormingsinterventies ontworpen. Deze eerste jaren waren ook nodig om de samenwerkingsrelatie en wederzijds vertrouwen op te bouwen, met de beperkingen die COVID-19 met zich meebracht als complicerende factor. Inmiddels is de implementatie van de daadwerkelijke hervormingen op veel thema's van start gegaan.

De ontwerpfase van de hervormingstrajecten heeft tijd gekost, maar is noodzakelijk geweest voor een zorgvuldig, participatief en duurzaam proces, afgestemd op de capaciteit en context van de Landen. De onderzoeken hebben tevens de complexiteit, impact, onderlinge samenhang en afhankelijkheid van de hervormingen duidelijker voor het voetlicht gebracht, met de gevolgen voor de aanpak en benodigde kwantitatieve en kwalitatieve uitvoeringscapaciteit voor de implementatie van dien.

Om de Landspakketten te laten slagen is mijn visie dat we zoveel mogelijk moeten aansluiten op het lokale absorptievermogen en dat lokaal versterken noodzakelijk is voor een duurzaam resultaat. Hiervoor zijn prioriteren en temporiseren belangrijke onderwerpen van discussie met de Landen, waarbij de balans moet worden gezocht tussen enerzijds het urgente belang van de hervormingen voor de bevolking en de politieke, financiële en praktische uitvoerbaarheid anderzijds. Deze discussie moet de voortgang uiteraard niet in de weg gaan staan. Ik volg de implementatie van de Landspakketten dan ook nauwlettend, waarbij ik regelmatig het gesprek voer met de minister-presidenten van de Landen over de belemmeringen en de wijze waarop Nederland de Landen kan ondersteunen.

Voortgang Landspakket Aruba

Sinds ondertekening van het Landspakket eind 2020, heeft Aruba, ondersteund door de TWO, op alle thema's voortgang geboekt. Veel hervormingstrajecten zijn in gang gezet en er is ook al een heel aantal concrete resultaten geboekt, waarvan ik er hier graag een aantal uitlicht.

³ Kamerstuk 36 200-IV-60.

Een goed financieel beheer vormt de basis voor begroting en verantwoording en daarmee voor gezonde overheidsfinanciën. Getrouwheid en rechtmatigheid van de inkomsten en uitgaven begint bij adequate regelgeving, bijvoorbeeld over de wijze waarop de administratie plaatsvindt. Om het gebrek aan adequate regelgeving en kaders op het gebied van financieel beheer in Aruba te adresseren is het recent opgestelde verslaggevingsstelsel het belangrijkste resultaat. Ook ten aanzien van de verbetering van het begrotingsproces heeft Aruba belangrijke stappen gezet, wat heeft geleid tot een tijdige begroting en de eerste voorjaarsnota. Om uiteindelijk tot een duurzame verbetering van het financieel beheer te komen, richten de huidige en toekomstige inspanningen zich voornamelijk op het ontwerp en de inrichting van de financiële organisatie en werkprocessen, zodat de werking van de processen ook geborgd kan worden. Hoewel nog flinke stappen moeten worden gezet om dit doel te bereiken, zijn deze inspanningen erop gericht om over het jaar 2026 een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening te verkrijgen.

Ter verbetering van de kwaliteit en effectiviteit van de publieke sector ligt de focus op de omvangrijke en ambitieuze herinrichting van het overheidsapparaat, binnen de kaders van de afgesproken 10% *public wage bill*, een modernisering van het HRM instrumentarium voor ambtenaren en automatisering van kernprocessen. De kerntakenanalyse die momenteel wordt uitgevoerd verschaft inzicht in de kernfuncties van de overheid. Ook is een prestatie-managementsysteem voor ambtenaren ontworpen dat dit kwartaal wordt ingevoerd, en ambtenaren hebben toegang gekregen tot digitale opleidingsmogelijkheden. Het aanbestedingsproces voor de automatiseringstrajecten gaat naar verwachting later dit jaar van start. Alle activiteiten op dit vlak moeten uiteindelijk leiden tot een zichtbare verbetering van de dienstverlening van de overheid, zo heeft ook Minister-President Wever-Croes recent in de media aangegeven.

Een andere belangrijke hervorming uit het Landspakket betreft een eenvoudiger belastingstelsel met hogere opbrengsten en meer nadruk op indirecte belastingen, waarvan ook het IMF en het College Aruba financieel toezicht (CAft) het belang hebben benadrukt. De voorgenomen invoering van een BTW systeem ter vervanging van de huidige omzetbelasting bleek complexer en politiek gevoeliger dan verwacht. Aruba heeft daarop gekozen «omzetbelasting aan de grens» aan het bestaande stelsel toe te voegen, en daarnaast een aantal wijzigingen door te voeren die bijdragen aan een eerlijker stelsel met een bredere grondslag. Alhoewel dit belangrijke stappen zijn, dring ik er bij Aruba op aan dat verdere wijzigingen van belang zijn, waarbij onder meer door vereenvoudiging van het stelsel de uitvoerbaarheid wordt verhoogd, en daarmee de *compliance*.

Ieder belastingstelsel staat of valt echter met de kwaliteit van de uitvoering, de service aan, en de *compliance* door de belastingbetaler. Daarom is er in onderling overleg gekozen om op korte termijn voorrang te geven aan de verbetering van het uitvoeringsapparaat boven wijzigingen in het belastingstelsel. Er wordt dan ook enerzijds hard gewerkt aan het wegwerken van achterstanden in het verwerken van bezwaarschriften, een traject dat over drie jaar moet zijn afgerond, en anderzijds aan modernisering van de belastingdienst en de dienstverlening aan het publiek. Een beter werkende, tijdig en voorspelbaar reagerende belastingdienst moet ook een betere *compliance* in de hand werken. De Belastingdienst Caribisch Nederland zal hierbij worden ingezet ter ondersteuning.

Ten behoeve van de financiële sector van Aruba is het register met *Ultimate Beneficial Owners* (UBO register) ingesteld, wat inzicht verschaft

in de uiteindelijke belanghebbenden van bedrijven. Ook is inmiddels regelgeving in werking met betrekking tot witwassen en terrorismefinanciering (AML/CFT). Op dit moment wordt gewerkt aan consumentenbescherming en een depositogarantiestelsel, wat rekeninghouders bescherming biedt wanneer een financiële instelling failliet gaat.

Op sociaaleconomisch terrein is in 2023, na consultatie met werkgevers en vakbonden, een bestuurlijk principebesluit genomen over een aantal ingrijpende stelselwijzigingen. Dit betreft de modernisering van de arbeidsmarkt in combinatie met het versterken van het sociale zekerheidsstelsel en handhaving. De implementatie van de stelselwijziging zal nog een aantal jaar in beslag nemen, waarbij eerst wordt gefocust op de benodigde aanpassing van de wetgeving en samenwerking tussen betrokken organisaties.

Een belangrijke mijlpaal in het kader van de economische hervormingen was de oprichting van de *Aruba Fair Trade Authority* eind vorig jaar. Deze mededingingsautoriteit draagt bij aan het creëren van een meer gelijkwaardig speelveld voor bedrijven en helpt misbruik van marktpositie voorkomen. Daarnaast wordt gewerkt aan een gunstiger ondernemersklimaat met minder *red tape*, bijvoorbeeld door het versnellen van vergunningbesluiten en het vereenvoudigen van het proces om een bankrekening te kunnen openen. Ook is het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan met Voorschriften inmiddels van kracht, welke de ruimtelijke en functionele ontwikkeling en inrichting van het land Aruba regelt. Op verdere acties ter versterking van de economische sector wordt momenteel georiënteerd.

Op het gebied van de gezondheidszorg is het in juli 2023 gesloten zorgakkoord tussen overheid, zorgaanbieders en de ziektekostenverzekeraar een belangrijke stap geweest richting meerjarige beheersing van de kosten met handhaving van kwalitatief goede zorg. Onderdeel van het akkoord is onder meer het versterken van de eerstelijns zorg, waarvoor Nederland financiële ondersteuning biedt.

De doorlichting van het onderwijsbestel heeft geleid tot een integraal plan met vervolgacties, waaronder de aanpak van het taalbeleid, zorgstructuur, doorstroom, aansluiting op arbeidsmarkt, kwaliteit van leraren, lespakketten en gebouwen. Hiervan is het taalbeleid reeds afgerond en geïmplementeerd. In verband met de omvang van de verbeteropgave en de benodigde capaciteit en investeringen daarvoor, is de verwachting overigens dat de hervorming van het onderwijs nog minstens een decennium en flinke investeringen vergt.

Tenslotte zijn ter realisatie van toezicht op de kansspelsector de voorbereidingen getroffen voor het opzetten van een Arubaanse kansspelautoriteit. Op basis van de uitgewerkte business case gaat een kwartiermaker dit jaar aan de slag om de autoriteit daadwerkelijk te operationaliseren.

Voortgang Landspakket Curaçao

Het tempo van de implementatie van de hervormingen uit het Landspakket Curaçao verschilt. Het lukt niet altijd om de afspraken uit de Uitvoeringsagenda's te realiseren, onder meer door planningsoptimisme, capaciteitsgebrek en achterblijvende besluitvorming. Op onderdelen wordt wel voortgang geboekt en zijn de eerste resultaten reeds goed zichtbaar.

Voor verbetering van het financieel beheer van de overheid van Curaçao moet vooral de inrichting en werking van het begrotingsproces en de

uitvoeringprocessen aangepakt worden. Hiervoor is een *roadmap* met activiteiten opgesteld, die erop is gericht om de knelpunten uit eerdere accountantscontroles op te lossen, zodat over het jaar 2026 over een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening beschikt kan worden. Het betreft een omvangrijk en ambitieus programma, waarmee de belangrijkste knelpunten, die een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening in de weg staan, stapsgewijs worden opgelost. In het kader van de tijdigheid van de jaarrekeningen heeft al wel een inhaalslag plaatsgevonden en is de achterstand nu grotendeels weggewerkt. Om tot een duurzame borging te komen ligt voor Curaçao de komende periode de grootste uitdaging bij de versterking van de financiële organisatie, waar inmiddels de eerste stappen in worden gezet.

Ten aanzien van de overheidsorganisatie is het ambitieuze programma Verbeteren Functioneren Overheid ontworpen en in november 2023 vastgesteld, op basis waarvan Curaçao over een aantal jaar flink zal kunnen besparen op de *public wage bill* en de kwaliteit top down sterk verbetert. Hiertoe wordt in 2024 gestart met het ontwerp en de inrichting van het Directoraat Topkader en de uitwerking van de interne dienstverlening en bedrijfsvoering, en worden grote stappen gemaakt richting een digitale overheidsomgeving en digitale dienstverlening. Zo wordt goed gebruik gemaakt van Nederlandse ondersteuning bij het inrichten van een Directie Informatievoorziening, het realiseren van een moderne werkplek voor ambtenaren (MS365) en een *data exchange* ten behoeve van het stelsel basisregistraties. Komende periode worden verschillende strategische bronbestanden (bijvoorbeeld van de KvK) op orde gebracht, zodat informatie op een veilige manier kan worden uitgewisseld ten behoeve van dienstverlening en statistiek.

De dialoog over de hervorming van het belastingstelsel binnen het Landspakket is slechts beperkt van de grond is gekomen; Curaçao ziet de vormgeving hiervan als een autonome aangelegenheid. Wel zijn enkele bundels wetswijzigingen doorgevoerd, deels ter reparatie van verouderde wetgeving en deels het dichten van mazen in de wet die een eerlijkere verdeling van de lasten in de weg stonden.

Anderzijds verloopt de reorganisatie en modernisering van de Curaçaose belastingdienst voorspoedig. Er heerst het besef dat een goed werkende, integere en publieksvriendelijke belastingdienst voorwaarde is voor het succes van het fiscale stelsel. Zowel de inrichting van de organisatie als de werkwijzen en de ICT hulpmiddelen worden ingrijpend gemoderniseerd. Dit uit zich nu reeds in verbeterde inning en hogere jaarlijkse opbrengsten, zelfs als met het «inhaaleffect» rekening wordt gehouden. In dit proces is de door TWO gefaciliteerde samenwerking met Belastingdienst Caribisch Nederland een belangrijke factor. De noodzaak tot modernisering van de belastingdienst is overigens niet alleen technisch van aard, maar betreft ook integriteit en organisatiecultuur. Zoals uit recent onderzoek blijkt is in de uitvoering sprake van ongeoorloofde bevoordeling of juist benadeling van bepaalde belastingbetalers. Het tegengaan hiervan is een uitdrukkelijk doel van het Landspakket en heeft de aandacht bij de implementatie van de hervormingen.

Als onderdeel van de recente Ennia-resolutie is in het hoofdlijnenakkoord verwezen naar hervormingen in de financiële sector van Curaçao en Sint Maarten, die door de Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten worden doorgevoerd. Deze zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda's van beide Landspakketten. De hervormingen zien op een passende wijze van regulering van de financiële sector, waarbij adequaat toezicht wordt gehouden op de naleving, met een toezichthouder die tijdig en daadkrachtig optreedt bij problemen bij financiële ondernemingen. Dit

betreft onder meer het inrichten van het Financiële Stabiliteitscomité ten behoeve van de beleidsdialoog met de Ministers van Financiën van Curaçao en Sint Maarten en de implementatie van risicogericht toezicht. Over de ontwikkelingen rondom Ennia wordt uw Kamer verder separaat geïnformeerd.

Wat betreft de hervorming van het sociale zekerheidsstelsel en de arbeidsmarkt zijn er goede, onafhankelijke rapporten met herzieningsvoorstellen geschreven. Ik dring er bij Curaçao op aan om deze nu spoedig af te stemmen met de sociale partners, omdat het risico bestaat dat de rapporten en de voorstellen op enige termijn achterhaald worden geacht. Verder wordt in 2024 gestart met beleidsontwikkeling met betrekking tot kennismigranten en andere specifieke doelgroepen, het optimaliseren van het proces voor de afgifte van tewerkstellingsvergunningen en de verbetering van het toezicht en de handhaving in het sociaal domein.

Ter versterking van het ondernemers- en investeringsklimaat is op Curaçao het vergunningenloket voor ondernemers in 2023 gedigitaliseerd met steun vanuit het Landspakket, waardoor de afhandeling van vergunningsaanvragen bij het Ministerie van Economische Ontwikkeling nu digitaal kan worden afgedaan. De verleningsprocedure voor de vestigings- en de horecaverunning is vereenvoudigd en digitale vergunningen zijn geüpdatet en uitgebreid. Verder wordt op basis van de Wereldbank-methodiek gewerkt aan het terugdringen van de *red tape* en verlaging van de *cost of doing business*. Zo wordt er bijvoorbeeld gewerkt aan verhoogde transparantie als gevolg van een (digitaal) portaal met up-to-date informatie voor ondernemers en investeerders, ook in het Papiaments.

Op verdere activiteiten ter versterking van de economische sector wordt momenteel georiënteerd.

Met het programma Grond en Vastgoed van het Ministerie van Verkeer, Vervoer en Ruimtelijke Planning worden organisatorische versterking, gebiedsontwikkeling, grond- en vastgoedbeheer en het vermogen te investeren in ruimtelijk economisch beleid in samenhang verbeterd. De afdeling Domeinbeheer wordt opnieuw ingericht en versterkt. Met voorinvestering vanuit het Landspakket is gebiedsontwikkeling in het Rif-gebied op gang gebracht. De administratie van kavels en erfpacht wordt op orde gebracht en in samenwerking met de ontvanger van de belangdienst loopt de facturatie nu veel beter. In 2023 werd 2,5 miljoen NAF gefactureerd. Met betrekking tot bebouwing die zonder vergunning is neergezet, wordt met vastgoedeigenaren middels een vereenvoudigde werkwijze gekeken hoe het grondbezit, indien mogelijk, gelegaliseerd kan worden.

Op het gebied van gezondheidszorg baren met name de financiële problemen van het *Curaçao Medical Center* (CMC) veel zorgen. Hoewel het oplossen van de acute situatie bij het CMC geen onderdeel is van het Landspakket als zodanig, heb ik Curaçao wel mijn ondersteuning hierbij aangeboden. Na het onafhankelijk doelmatigheidsonderzoek van het CMC, vindt er komende periode een onafhankelijk onderzoek plaats naar de verduurzaming van de exploitatie. Ook wordt er gewerkt aan het ontwerp van een stelselwijziging, die benodigd is om de duurzame betaalbaarheid van de zorg te garanderen, inclusief voorstellen voor flankerend beleid (zoals preventie en versterking eerstelijnszorg). Hiermee wordt op termijn ook bijgedragen aan een oplossing voor de financiële problemen van het ziekenhuis.

Ingevolge de toezegging aan Tweede Kamerlid Van de Berg van september 2023 sta ik hier wat uitgebreider stil bij de ontwikkelingen rondom het onderwijs op Curaçao.⁴ Er wordt langs twee sporen gewerkt aan de kwaliteit van het onderwijs. Enerzijds is in het afgelopen jaar een *Roadmap* opgesteld, waarbij het Ministerie van OWCS veel belanghebbenden uit het onderwijsveld heeft betrokken, bijvoorbeeld schoolbesturen en studenten. Er zijn een dertigtal activiteiten geïdentificeerd met deze brede groep. Parallel hieraan is voortbouwend op onder andere de aanbevelingen uit de nulmeting van de gezamenlijke onderwijsinspecties het «*Programma Mehorashon di Enseñansa*» gemaakt en opgeleverd; een meerjarig herstelprogramma voor het onderwijs in zijn volle breedte met een aantal cruciale verbetertrajecten en -acties op de korte en middellange termijn. Het synchroniseren van deze twee sporen en het stellen van prioriteiten hierin is nu de volgende stap. Vooruitlopend hierop zijn een vijftal *quick wins* aangemerkt waarvoor de aanpak momenteel wordt bepaald. Ook wordt er gestart met aanvullend onderzoek naar de basiskwaliteit van het onderwijs en kansen(on)gelijkheid in het onderwijs. Tot slot ondersteunt Nederland Curaçao financieel bij achterstallig onderhoud van schoolgebouwen. De eerste school is gereed en doet dienst als wisselschool. De tweede en derde school worden in mei en juni opgeleverd. Ook de resterende scholen (fase 2) staan voor dit jaar in de planning.

Op het gebied van de versterking van de rechtsstaat is in de afgelopen periode onder meer gewerkt aan het opstellen van een nieuwe Landsverordening op de kansspelen. Deze is op 14 december 2023 aangeboden aan de Staten van Curaçao ter behandeling. De TWO en het Ministerie van Justitie en Veiligheid bekijken momenteel in welke mate hun adviezen uit 2022 en 2023 zijn verwerkt in de versie die aan de Staten is aangeboden. Indien nodig ga ik in overleg met Curaçao om te bezien welke veranderingen gedurende de parlementaire behandeling nog kunnen worden aangebracht om de landsverordening in overeenstemming te brengen met de afspraken uit het Landspakket en het vastgestelde plan van aanpak.

Voortgang Landspakket Sint Maarten

De inspanningen van de overheid van Sint Maarten hebben, met ondersteuning van Nederland, ondanks de beperkte capaciteit ook al mooie concrete resultaten opgeleverd. Daarbij helpt het dat Sint Maarten een aanpak van het Landspakket nastreeft die coherent is met de implementatie van haar eigen *National Development Vision*.

Ter verbetering van het financieel beheer van de overheid, is de doorlooptijd van de jaarrekeningen reeds verkort, heeft een opschoning van de financiële gegevens plaatsgevonden en zijn de financiële processen uitgewerkt. De focus ligt op de verbetering van het begrotingsproces en de implementatie van een nieuw financieel *Enterprise Resource Planning* (ERP) systeem, als ondersteuning van uniforme financiële processen en een stevig *control framework*. De eerste fase van dit omvangrijke project is gestart, met als streven om over het jaar 2026 over een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening te beschikken. Ook voor Sint Maarten ligt de komende periode de belangrijkste uitdaging bij de versterking van de financiële organisatie, waarvoor de stappen parallel aan de ERP implementatie worden gezet, om tot een duurzame borging van de resultaten te komen.

⁴ Kamerstukken II 2023/24, 36 200-IV, nr. 100.

Om de overheidsorganisatie van Sint Maarten te versterken, is in het afgelopen jaar op basis van diverse onderzoeken het kader gesteld voor omvangrijke hervormingen in het programmaplan «*It's all about the people*». Dit plan omvat een sterkere HR-functie, strategisch personeelsbeleid, opleiden en ontwikkeling, versterken van de ambtelijke organisatie, en de organisatiecultuur en integriteit. Voor de implementatie is prioriteit gegeven aan o.a. E-HRM, een opleidingscentrum, en een nieuwe *governance* structuur; hieraan wordt momenteel gewerkt. Ook zijn ambtenaren zelf voortvarend aan de slag gegaan met opvolging van de resultaten uit het medewerker tevredenheidsonderzoek en wordt de IT afdeling op sterkte gebracht. Gezien het belang van de versterking van de overheid voor de ambtenaren zelf als ook voor de implementatie van het Landspakket, heb ik er bij Sint Maarten op aangedrongen om het programmaplan ook daadwerkelijk zo spoedig mogelijk te bekrachtigen middels vaststelling in de Raad van Ministers.

Ten aanzien van de belastingdienst heeft Sint Maarten historisch gezien een veel zwakkere uitgangspositie dan Aruba en Curaçao. Dit uit zich in ernstige personeelstekorten en navenante achterstanden in de afhandeling van aangiftes en bezwaren. Ook de werkmethoden zijn sinds 2010 nauwelijks vernieuwd. In Sint Maarten is daarom in de afgelopen twee jaren een ambitieus «eerste fase» project uitgevoerd om achterstanden weg te werken en bestanden op te schonen. De resultaten zijn wisselend, omdat het doorvoeren van correcties op basis van de geconstateerde fouten op veel technische problemen stuit. Het tweede fase «transformatieproject» begint in dit jaar. Na de aanschaf van een geheel nieuw ICT systeem voor alle functies van de belastingdienst start een veelomvattend traject dat zowel de organisatiestructuur aanpast en nieuwe werkmethoden introduceert in samenhang met nieuwe automatiseringssystemen. Hierbij zal de samenwerking met Belastingdienst Caribisch Nederland naar verwachting van grote waarde zijn.

Ook aan het belastingstelsel van Sint Maarten wordt gewerkt. Hier betreft het vooral enerzijds het dichten van mazen in de wetgeving, en anderzijds noodzakelijke modernisering en vereenvoudigingen. Fundamentele stelselwijzigingen staan – in het licht van de beperkte personele bezetting in de uitvoeringsorganisatie – vooralsnog niet op het programma.

Gedegen analyses van de arbeidsmarkt en de duurzaamheid van het sociale zekerheidsstelsel hebben geleid tot aanbevelingen voor het moderniseren en versterken van het sociale zekerheidsstelsel en het bevorderen van eerlijk, gezond en veilig werken, inclusief een implementatieaanpak. De belangrijkste aanbevelingen zien toe op het versterken van toezicht op naleving van arbeidsmarktwetgeving in samenhang met onder meer belastingtoezicht en toezicht op immigratie en gezondheidszorg, het in lijn brengen van het minimumloon met het sociaal minimum en het ontwikkelen van beleid met betrekking tot een werkloosheidsvoorziening, ontslagrecht en armoedebestrijding.

Op het gebied van gezondheidszorg is de implementatie van een algemene ziektekostenverzekering een majeur traject. Niet alleen voor de inwoners van Sint Maarten, maar ook voor de financiën van de overheid gezien er momenteel geen houdbare dekking is voor financiering van de gezondheidszorg. In de afgelopen jaren zijn belangrijke voorbereidingen getroffen voor invoering van deze ziektekostenverzekering. Ik maak mij wel zorgen over de betaalbaarheid van de gezondheidszorg op korte termijn nu inwerkingtreding van de verzekering met een jaar is uitgesteld door vertraging in de advisering door de Sociaal Economische Raad.

Meer in het algemeen blijft de uitvoeringskracht van Sint Maarten een punt van aandacht. Het pakket aan hervormingen is omvangrijk en complex, terwijl de kwantitatieve en kwalitatieve capaciteit voor implementatie relatief beperkt is. Er lopen daarnaast ook nog andere majeure trajecten op Sint Maarten die een zwaar beslag op de beperkte capaciteit leggen, zoals de Trustfund projecten en de bouw van de gevangenis. Ik blijf in gesprek met de Minister-President van Sint Maarten over de wijze waarop Nederland hier ondersteuning bij kan blijven bieden.

Tot slot

Alhoewel de drie Landspakketten inmiddels duidelijk hun vruchten beginnen af te werpen, merk ik op dat de hervormingen soms langzamer lopen dan verwacht of gewenst. De veranderkracht van de Landen is beperkt; zo is wetgevingscapaciteit schaars en ontbreekt het op bepaalde terreinen aan voldoende capaciteit om de hervormingen te implementeren naast de reguliere taken. Ook laat besluitvorming soms lang op zich wachten.

De implementatie van de hervormingen kan mijns inziens meer kracht bijgezet worden in de komende jaren. Zo kunnen de Landen nog beter gebruik maken van de capaciteit en middelen die Nederland hiervoor beschikbaar stelt. Ook kan meer winst worden behaald door samenwerking met elkaar en met Caribisch Nederland. Een mooi voorbeeld hiervan is de recent opgestarte uitwisseling van informatie en de samenwerking tussen de belastingdiensten van de drie Landen, en de aanstaande gezamenlijke werkconferentie over wetgevingscapaciteit op Curaçao.

In de komende maand reis ik naar elk van de drie Caribische Landen om de voortgang van de hervormingen en bijkomende uitdagingen verder te bespreken en te reflecteren op de samenwerking. Hierover zal ik te zijner tijd verslag uitbrengen aan uw Kamer.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
A.C. van Huffelen